Poštnina plačana v gotovini

Posamezna številka 1·50 Din.

Delavsko-kmetski list.

Ustvarjajmo enotno strokovno gibanje po obratih! Ena industrija — ena strokovna organizacija! V eni tovarni mora združevati delavce proti kapitalistom ena sama razredno-bo evna strokovna organizacija!

Izhaja vsak četrtek. — Naročnina: mesečno 6 Din, četrtletno 15 Din.
Uredništvo in Upravništvo: V Ljubljani, Delavski dom, Marxov trg 2/II.

Leto II. LJUBLJANA, 28. maja 1925. Stev. 21.

Pod kapitalističnim bičem.

Ne samo v Jugoslaviji, ampak po vsej Evropi dviga glavo kapitalistična ofenziva, ki zvišuje cene življenjskim potrebščinam, niža delavske plače, nalaga na te gladovne plače še davek, vali vsa bremena na delovno ljudstvo.

Svetovni kapitalizem dela vse, da bi delovno ljudstvo, sestradano in bedno plačalo vse stroške strašne svetovne vojne in da bi si finančni kapital zbral sredstva za novo, še strašnejšo imperialistično vojno.

Dawesov načrt velja formalno samo za Nemčijo, ali ameriški imperializem si hoče podrediti tudi Anglijo in Francijo. Male države, kot Jugoslavija, Čehoslovaška, Avstrija, Madjarska so le dežele plena za velike imperialistične roparje. Dawesov načrt vpliva tudi na Jugoslavijo, s tem da se radi podaljšanja osemurnika v nemški industriji in radi cenejših proizvodov nemške industrije veča brezposelnost v Jugoslaviji. Jugoslovanski kapitalisti hočejo delavsko bedo in brezposelnost povečati še s tem, da podaljšajo osemurno delo in da zvišajo cene vsem življenjskim potrebščinam in drugim proizvodom s povišanjem uvozne carine.

Najhujše, kar je zadelo delavstvo v zadnjem času, je to, da je država obdavčila še one plače, ki ne zadostujejo za eksistenco enega človeka ali ene družine. Delavci s plačami izpod 1000 Din morajo plačevati še davek.

Dočim je država obdavčila gladovne delavske plače, se ni niti najmanj potrudila, da bi delavstvo dobilo delo in za to delo plačilo, ki je potrebno za človeško življenje. Dočim gredo iz milijonov, iztisnjenih iz delavskrh žuljev, težke vsote za vojsko in kanone, ne gre niti en vinar za brezposelne delavce.

Danes zasluži kvalificirani delavec povprečno 50 Din dnevno, a moral bi dobiti za svojo eksistenco najmanj 97 Din dnevno. Nekvalificiran delavec dobi dnevno 20—30 Din! Kvalificiran delavec prejme torej vsak dan 47 Din manj, kot bi moral, nekvalificiran delavec pa 67 Din pod življenjskim minimom. In naložiti na te gladovne plače še davek pomeni, da kapitalistični razred odtrgava delavcu zadnjo skorjico kruha izpred ust — za militarizem, za banke, za ohranitev najnasilnejšega režima proti delavstvu.

In izhod iz tega obupnega položaja ni v tem, da se zanašajo n. pr. delavci na „dobre" poslance SLS, ni v tem, da n. pr. delavska zbornica pošlje finančnemu ministrstvu kak memorandum ali protestno resolucijo.

Z razpisom davka za dobo treh mesecev hoče videti buržuazija tudi to, koliko se delavski razred briga in bori za svoje interese. In če celokupno delavstvo ne bo stopilo na plan, bo buržuazija še povečala breme in nas še bolj pritisnila k tlom.

Delavstvo po vseh tovarnah in industrijah mora pod vodstvom enotnih bojevnih strokovnih organizacij nastopiti kompaktno:

proti obdavčenju plač,
proti novemu povišanju carine,
proti novemu stanov. zakonu,
za osemurni delavnik!

Slovenec ni več opozicialno glasilo.

Klerikalci so si nekaj časa po radičevski kapitulaciji pred PP režimom nadevali krinko „levičarstva", češ: mi smo slej ko prej za avtonomno Slovenijo, mi obsojamo radičevsko vodstvo, ki je prodalo hrvaške kmete srbski radikalni gospodi. S tem so hoteli pridobiti razočarane republikanske kmete nazaj za svojo stranko.

Ali niso igrali dolgo te dvojne vloge. Interesi kapitalističnega vodstva SLS, interesi klerikalnih bank in podjetij, interesi gospode, ki se zbira pod okriljem SLS — ti interesi so hitro prišli na beli dan. Ta gospoda se hoče sporazumeti z radikalsko gospodo na vsak način. SLS ve, da tako pobratimstvo ni v korist slovenskega ljudstva, ve, da slovensko ljudstvo bo zahtevalo samoodločbo, čeprav SLS trikrat pljune na njo.

Interesi klerikalne gospode so drugi kot interesi SLS. Ta gospoda bi se jutri prodala radikalom, da dobi kredite za svoje zavode, ako se ne bi bala, da potem izgubi glasove slovenskih kmetov. Kajti le za kmečke *glasove* jim gre in **ne** *za interese* slov. kmeta.

Zato pa počasi in previdno pripravljajo pot kapitulacije pred radikalno stranko — predstavnico vladajoče srbske gospode. Na ta tih, oprezen, počasen način upajo, da jih bodo sprejeli radikali v svoj objem in da ohranijo glasove.

Vztrajno ves ta čas pišejo, da bo skoro izletel iz vlade Žerjav in Pribičevič in da pride do vlade RR (radikalov in radičevcev) in z ono staro jezuitsko prikritostjo dajo povedati, da bi bil sedaj čas, da tudi dr. Korošec zapre oči za avtonomijo — do volivnega boja! — in da se sporazume z radikali, to je da zbaranta s srbsko buržuazija. Kupčijo na račun slov. ljudstva.

Da pripravijo kmeta na ta svoj novi skok, pripovedujejo, da je vsej današnji reakciji kriv le Žerjav in Pribičevič in radikali bi že davno izpolnili slovenske in hrvaške zahteve, če ne bi Pribičevič vedno intrigiral na dvoru.

Slovenski kmetje, ne dajte se tu preslepiti! Politična predstavnica srbske vladajoče gospode in militarizma je radikalna stranka in noben Pribičevič. Pribićevičevci so začasno poslužili srbski buržuaziji in radikalni stranki, da z najhujšim nasiljem v prečanskih krajih uplašijo ljudstvo in ga spravijo na tla pred nadvlado srbske gospode. Dočim so radikali nosilci srbijanske nadvlade, so jim Pribičevičevci le začasni nasilni pomagači.

Že pride do izločenja Pribičeviča iz današnje vlade, to nikakor ne pomeni, da so s tem izpolnjene zahteve slovenskih in hrvaških množic, ki hočejo nacionalno samoodločbo in enakopravnost vseh narodov, olajšanje davčnih bremen za delovno ljudstvo, obdavčenje gospode, politično svobodo itd. Izločenje Pribičeviča iz vlade in vladna koalicija radikalov — monarhističnega izdajalskega krila radičevcev in klerikalcev bi pomenila samo pesek v oči. V resnici bi pa trajal režim reakcije in zatiranja nesrbskih narodnosti dalje.

Le dve poti sta: „sporazum", to je kapitulacija pred srbsko buržuazijo, druga pot pa je boj proti njej, dokler ne zmaga združeno delovno ljudstvo mest in vasi.

Prva pot kapitulacije je morda v interesu slovenske klerikalne gospode in v škodo slov. delovnega ljudstva,

druga pot je pa edino pravilna pot za slov. kmeta in delavca, da prideta do svojih pravic.

In na tej drugi poti moramo vztrajati kljub vsemu in — tedaj bo zmagal slovenski kmečki in delavski razred.

Obletnica.

1. junija bo obletnica orjunskih divjaštev v Trbovljah, obletnica dni, v katerih je fašistovski Pribičevičev teror v Sloveniji dosegel svoj višek. Orjunci so ubili 6 proletarcev, zažgali Rudarski dom, justificirali s. Fakina in počeli druga grozodejstva — kot vredni bratje svojih bratov fašistov v Bolgariji, Italiji in drugod.

PP režim ni kaznoval orjuncev, temveč jih je z vsem svojim aparatom podprl. Neusmiljeno je preganjal in zapiral delavce, a orjuncem je pustil, da so vdrli v Lemeževo stanovanje, da so napadli na cesti s. Lemeža sredi belega dne, da so mučili s. Juvana itd., da demokratska stranka olajša delo oboroženi orjunski gardi, je dala zasesti ljubljanski Delavski dom, razpustiti ljubljanski občinski svet, strokovne organizacije, Neodvisno delavsko stranko in končno pozapreti vse vodilne sodruge in delavske zaupnike po vsej Sloveniji. Orjunci so z revolverji v rokah in ob molčečnosti oblasti preprečili tiskanje proletarskih listov v Ljubljani. Delavski razred v Sloveniji je trpel pod dvojnim terorjem; že smo mislili, da nastanejo tudi v Sloveniji bolgarske razmere, da bodo lahko plačani morilci pri belem dnevu morili najboljše delavske in kmečke borce.

Ali proti temu terorju je vstal na noge ves delavski in kmečki razred. In še preko slovenskih meja je šel klic protesta: zagrebški proletariat je stopil kompaktno v 24-urno protestno stavko in tisoči zagrebških delavcev so na ulicah demonstrirali proti Pribičevičevemu terorju.

Pod pritiskom mnenja delavskih in kmečkih množic je nastopila proti orjunskemu terorju tudi SLS. Ali le v besedah. Neiskreno. Ne z namenom, da utrde odporno delavsko fronto, ampak z namenom, da se klerikalizem politično okoristi. In to se je pokazalo kot resnica, ko je 27. julija nastopila Davidovič-Korošec-Spahina vlada. Tedaj so isti klerikalci, ki so maloprej tako grmeli proti orjunskim nasilstvom, pustili nadalje neomejeno svobodno delovanje Orjuni in držali vse delavske zaupnike v zaporih in vse del. organizacije in domovi so ostali zaprti, nad delavskim razredom Slovenije je tudi pod klerikalno vlado obviselo izjemno stanje.

In čez par mesecev je vrgla Slov. ljudsko stranko z vladinega krmila ista reakcionarna klika, katero so prej klerikalci podpirali. Reakcionarna politika SLS se je maščevala nad njo samo, a posledice je nosilo celokupno delovno ljudstvo Slovenije.

In danes ob obletnici 1. junija 1924 je zopet na krmilu PP vlada, ki tlači delavski razred v znamenju najhujše politične in socialne reakcije. 1. junija ima Orjuna izlet v Beograd . . .

Zakaj vlada še vedno reakcija?

Ker se delavci in kmetje niso organizirali proti njej, ker so bili proti strnjeni reakciji neenotni, razkropljeni in so iskali rešitve pri posameznih meščanskih in malomeščanskih strankah.

Reakcijo in fašizem more vreči edinole bojevna zveza delavcev in kmetov.

Če bo delovno ljudstvo spoznalo ta edini izhod iz današnjega položaja, potem 1. junijske žrtve niso bile zaman.

Orjunski kongres v Beogradu.

1. junija l. 1924 je Orjuna napravila krvavo provokacijo v Trbovljah.

1. junija l. 1925 sklicujejo svoj kongres v Beogradu. Orjunaši so si namenoma izbrali za svoj izlet 1. junij, da pokažejo proletariatu, da se bodo še nadalje borili proti zavednemu delavstvu na trboveljski način. To hočejo Orjunaši pokazati vsemu proletariatu v prestolici te države.

Fašistovske organizacije v Jugoslaviji: Orjuna, Srnao in udruženje srbskih četnikov so po lanskem 1. juniju začele reorganizirati in pregrupirati svoje sile. Oni so danes orodje reakcije, orodje združene kapitalistične buržuazije proti delavskemu razredu. Ta avantgarda monarhistov in reakcionarjev hoče, da delavski razred ne bi smel niti ziniti besede v času, ko zadaja buržuazija proletariatu udarec za udarcem.

Proletariat je danes organizacijsko slab, ali kljub temu bo gledal in podvzel vse, da ne zavedejo fašistovske tolpe proti njemu terorističnega režima, kakor si ga želijo orjunci po bolgarskem vzgledu.

Orjuna bo torej 1. junija sklepala naklepe proti delavcem, proti kmetom, proti nesrbskim narodnostim.

Delavci in kmetje naj se združijo proti reakciji in fašizmu v delavsko-kmečko zvezo.

Pod praporjem zveze delavcev in kmetov naj se bori slovensko ljudstvo za svojo samoodločbo proti nadvladi srbske gospode, ki vzdržuje Orjuno.

Proti reakciji in fašizmu naj se združi delavstvo v enotne strokovne organizacije!

Izpustite preiskovance radi „Rdeče Pomoči"!

Ko je beograjska policija pred tremi meseci aretirala s. Desanko Cvetkovič, ki je vodila „Rdečo Pomoč" v Jugoslaviji, je meščansko časopisje napravilo cel alarm, češ, da je s tem policija odkrila najvažnejše komunistično središče in da je s tem komunizmu zavila vrat. In vršile so se aretacije po vsej državi. V Sloveniji je radi tega zaprtih 20 delavcev in delavk. A policija ni odkrila niti najvažnejšega kom. središča, niti kaj drugega.

Kajti tudi sodnijska preiskava je morala priznati, da „Rd. Pom." ni nobena tajna organizacija, temveč da je dolgo časa javno obstojala. Zbirala je prispevke preko poedincev, na zboro-

vanjih, prireditvah, potom tiska. O Rdeči Pomoči se je vedno javno govorilo in pisalo. To je sicer tudi dobro vedela beograjska kot vsa druga policija v tej državi.

Ali naenkrat je začela policija preganjati Rdečo Pomoč, češ, da ima ona sicer človekoljubne namene: da podpira žrtve reakcije, ali da je njena glavna centrala v Moskvi. In še nečesa obtožuje policija sodruge, ki so delovali za Rdečo Pomoč: da so z zbiranjem in dajanjem prispevkov žrtvam reakcije širili *komunistično propagando,* ki je po zakonu o zaščiti države prepovedana.

Sodišča priznavajo, da je R. Pomoč človekoljubna ustanova, priznava se pravico podpirati one, ki trpe! Ali potem pridejo gospodje sami v kontradikcijo (protirečje, nasprotstvo), ko pravijo, da je bilo delo R. Pomoči nasprotno zakonu, ker da je stala v zvezi z internacionalno R. Pomočjo in podpirala zaprte komuniste.

Tu se ne smejo sodišča spraševati, ali je podpirala R. Pomoč komuniste ali ne. Podpirala je vse one, ki so postali žrtve reakcije v boju proti kapitalističnemu zatiranju. Ali je mogoče, da se pristašem razrednega boja prepove, da pošiljajo svojim trpečim sodrugom materialno podporo? Samo po sebi se razume, da je to nemogoče. To so morala uvideti sodišča tekom preiskave. Ne gre za to, ali so jetniki komunisti ali ne. Glavno je to, da so postali kot udeleženci v prol. razrednem boju žrtve kapitalističnega nasilja. R. Pomoč pa ni podpirala samo delavcev, ampak sploh vse, ki so postali žrtve preganjanj. Vzemimo za primer radikala, ki se razočara nad reakcionarno, nasilno in korupcionistično politiko radikalne stranke, se začne boriti proti njenemu režimu in pride tako v zapor. Njemu bi R. Pomoč pomagala.

Da ni bilo protizakonito delovanje R. Pomoči, navajamo še en primer:

Kakor znano, je bila v sovjetski Rusiji l. 1921—23 lakota. V Beogradu se je ustanovil centralni odbor za vso Jugoslavijo, da zbira prispevke za gladujoče v Rusiji. Zbral je čez 6 milijonov Din. Predsednik tega centralnega odbora je bil tedanji predsednik narodne skupščine. Med gladujočimi v Rusiji je bilo mnogo boljševikov. Podpora se je pošiljala v državo, ki ni meščanska, temveč delavsko-kmečka republika, ki je nastala iz revolucije. Po razumevanju policije o zadevi R. Pomoči je ta odbor, ki je po vsej Jugoslaviji zbiral prispevke in jih pošiljal v sovjetsko Rusijo, še bolj širil komunistično propagando kot pa R. Pomoč. Ali vendar ni režim tedaj preganjal in zabranjeval nabiralne akcije, na čelu katere je bilo tudi več vladinih ljudi, temveč je to akcijo dovoljeval, ker šlo je za to: da se pomaga ljudem v trpljenju, brez ozira na to, ali so komunisti ali niso.

Zato je budalost obtoževati javne odbore R. Pomoči, da so širili komunistično propagando.

Zato zahtevamo, da se izpusti na prosto vse one, ki že mesece leže brez krivde v preiskovalnih zaporih radi te „strašne“ R. Pomoči.

Zedinjenje kovinarjev.

(Velik shod na Jesenicah.)

Kljub vsem težkočam je razredna strokovna enotnost na pohodu. Skoraj največje težave so stale na potu zedinjenju kovinarskega proletariata. Vendar je pretekli teden prišlo do zedinjenja. Kovinarji najmočnejšega revirja — Jesenic so našli platformo za zedinjenje kovinarjev Slovenije. Kateremu mora slediti zedinjenje kovinarskega gibanja v vsej Jugoslaviji.

Na podlagi dosežnega sporazuma se je vršil v nedeljo 17. t. m. impozanten shod kovinarjev pred Delavskim domom na Jesenicah. Sijajna udeležba na shodu je pričala, da je jeseniški kovinarski proletariat spoznal, da se bo mogel boriti proti Kranjski Industrijski Družbi (KID) in socialni reakciji le potom združene razredno-bojevne strokovne organizacije.

Pred otvoritvijo shoda je pevsko društvo zapelo delavsko himno, nakar je s. Jeram v imenu Saveza Metalskih Radnika Jugoslavije otvoril shod. Pozdravil je zastopnike iz Ljubljane in Beograda in poudarjal, da je zedinjenje potrebno, če se hočemo uspešno boriti proti kapitalu za delavske interese. Zedinjenje ne sme biti samo za Jesenice, ampak za vso Slovenijo.

S. Ferčej poda nato poročilo in sklepe zaupniške konference, ki je izdelala načrt za podlago zedinjenja. S klicem: Naj živi enotna strokovna organizacija — zaključi svoje poročilo.

S. Mulej poudarja, da moramo v boj proti kapitalu zbrati vse delavstvo, zlasti ono, ki je še danes sploh neorganizirano.

S. Makuc iz Ljubljane razlaga pomen zedinjenja kovinarjev, poroča o gibanju za strokovno enotnost v drugih strokah in deželah, o prvi povojni dobi, obznani, reakciji, ki danes vlada, in o potrebi, da gre delavstvo enotno v boj proti tej reakciji. K platformi zedinjenja predlaga še kratko resolucijo, ki se sprejme. (Resolucijo prinašamo spodaj.) S. Makuc je žel za svoja izvajanja živahno odobravanje.

S. Svetek izjavlja v imenu strokovne komisije, da pozdravlja zedinjenje kovinarjev. Tudi krščanski in narodno-socialistični delavci morajo priti v organizacijo in ne ustanavljati kakih posebnih verskih in nacionalnih strok. društev.

S. Jankovič, zastopnik centrale iz Beograda, tudi pozdravlja zedinjenje in stavi dva dodatna predloga.

S. Vister je poudarjal, da morajo iti vsi do zadnjega v enotno razredno-bojevno strokovno organizacijo.

Polnoštevilno zbrano delavstvo je sprejelo enoglasno sledečo podlago za zedinjenje kovinarskega delavstva:

Podlaga zedinjenja kovin. delavstva

sprejeta na javnem kovinarskem shodu dne 17. maja 1925.

1. Vsem članom razpuščene organizacije S. R. M. I. i O. J. podružnice Jesenice in članom na Javorniku in Dobravi se naj po prijavi do 31. maja 1925 priznava v Savezu metalskih Radnika Jugoslavije stare članske pravice vsem onim, ki so do dneva razpusta njihove organizacije, t. j. do 8. junija 1924 vršili do zadnjega svojo člansko dolžnost.

2. Prejemki v pravicah članov po pravilniku S. M. R. J. se tem pristopivšim članom po priznanih starih članskih pravicah prične izplačevati po preteku 6 mesecev in plačanih 26 tedenskih prispevkov.

V slučaju pa, da nastanejo iz nepredvidenih industrijskih kriz izredne razmere, v katerih bi Savez ne mogel dajatve po priznanih starih članskih pravicah kriti temu članstvu, bo podružnica s centralo take izredne razmere špecielno obravnavala in za te člane uredila do 1. državnega kongresa Saveza.

3. Do bodočega občnega zbora podružnice se pritegne v odbore podr. Jesenica, Javornik in Dobrava imenoma za Jesenice dva delegata, kot nadzorstvo iz vrst teh pristopivših članov s posvetovalnim glasom in sta za podr. Jesenice predlagana Franc Ravnik in Alojz Ulčar, za Javornik Franc Dolinar in za Dobravo Valentin Vister.

4. Vsi oni delavci, ki imajo stalne temeljne plače, imajo dolžnost plačevati prispevke striktno po sklepu kongresa, to je po pravilniku eno uro na teden.

Vsi oni delavci pa, ki so periodično prestavljeni od svojega normalnega dela k zasilnim in nadomestnim delom in s tem postavljeni v nižji kategorijski zaslužek, pa imajo svoj prispevek vplačevati tako, da stalno vplačujejo en razred nižji, kot jim po njihovi plači, ki jo imajo ob zaposlitvi pri stalnem delu, pripada, kot je razvidno iz tabele, ki ureja vplačevanje prispevkov po razredih na podlagi temeljnih plač in to do časa, da se prične s stalnejšim obratovanjem.

Seznam plačevanja razredov v organizaciji po kategorijah.

Tem. plača 24·25 23·— 52·50 22·—
razred II. 7 Din.
Tem. plača 21·13 20·— 19·50
razred III. 6 Din.
Tem. plača 17·87 17 16·25 15·37 15·25
razred IV. 5 Din.
Tem. plača 14·50 13·25 13·—
razred V. 4 Din.
Mladoletnih pomožnih delavcev 13 Din
razred V. 4 Din.
Za ženske 12 Din razred V. 4 Din.

5. Debate v politični orientaciji se ima strogo ločiti od članskih zborovanj strokovne organizacije na posebne politične diskuzije in razprave.

6. Glede obveznega strokovnega lista se stavlja predlog, da se za Slovenijo pisavo v „Delavcu“ usmeri tako, da vodi vsa smer k združitvi z vzgledom delavstvu in pokretu v celi državi.

Centralni organ S. M. R. J. „Metalski Radnik“ pa, da ukine ostrino napadov in usmeri pisavo za zbližanje duhov obojestransko in da se oziraje na našo združitev v naši podružnici upošteva ta predlog takoj, kar bo le za vzgled ostalim strokam. Vendar pa naj strokovno glasilo brezobzirno žigosa tako posameznike kot one organizacije, ki bi gojile in netile razdiralne intrige med kovinarji Jugoslavije in ostalimi strokami.

7. Podružnice Jesenice, Javornik in Dobrava naj z vsemi svojimi zmožnostmi in delovanjem pospešujejo, da pride čim preje do združitve obeh do sedaj ločenih Savezov na isti način, kakor je to izvršeno na Jesenicah, Javorniki in Dobravi.

8. Po razpravah, ki se vodijo za unifikacijo med obema Savezima kovinarske stroke Jugoslavije, naj se ob skupnih zaključenih sklepih obeh Savezov, v kolikor bi bili sklepi o pravicah teh pristopivših članov širši kot tu navedeno, naj se prizna to tudi v teh predlogih predvidenim članom.

Enoglasno je bila tudi sprejeta resolucija, predložena po sodrugu Makucu. Resolucija se glasi:

Obe strokovni organizaciji sta se s tem združila v enotno razredno-bojevno kovinarsko organizacijo s tem namenom, da se zbere danes razkropljeno armado kovinarjev v močno strok. gibanje, ki bo sposobno, braniti interese kovinarjev proti ofenzivi podjetnikov. Z zedinjenjem kovinarjev se bo tudi ojačilo delavsko razredno gibanje sploh. Obe strani izjavljata, da bosta to imeli vedno pred očmi in da bosta varovali strokovno enotnost na podlagi razr. boja in notranje proletarske demokracije!

Živelo ujedinjenje kovinarjev kakor tudi celokupnega del. strokovnega gibanja!

Tudi privatni nameščenci za bojevno strokovno enotnost.

17. maja se je vršil v Beogradu kongres „Zveze bančnih, trgovskih in industrijskih uradnikov“.

Karl Marx.

Mezdno delo in kapital.

(5. nadaljevanje.)

Tudi *kapital* je družabno produkcijsko razmerje. In sicer je *produkcijsko razmerje državljanov* meščanske družbe. Ali se mar niso pod danimi družabnimi pogoji, v določenih družabnih razmerah ustvarila in nakopičila življenjska sredstva, delovna orodja, surovine, iz katerih sestoji kapital? Ali se jih ne uporablja za novo produkcijo pod danimi družabnimi pogoji, v določenih družabnih razmerah? In ali ne napravlja za novo produkcijo služeče proizvode *za kapital* prav ta določeni družabni značaj?

Kapital ne sestoji samo iz življenjskih sredstev, delovnih orodij in surovin, ne samo iz materialnih proizvodov; prav tako obstoji tudi iz *menjalnih vrednosti.* Vsi proizvodi, iz katerih obstoji kapital, so *blago.* Kapital torej ni le vsota materialnih produktov, temveč je vsota blaga, menjalnih vrednosti, *družabnih veličin.*

Kapital ostane isti, če damo mesto volne bombaž, mesto žita riž, mesto železnic parnike, le pod pogojem, da imajo bambaž, riž, parniki — telo kapitala — isto menjalno vrednost, isto ceno kot volna, žito, železnice: stvari, v katerih je bil prej vtelešen kapital. Telo kapitala se lahko stalno izpreminja, ne da bi se pri tem kapital najmanj izpremenil.

Ali, če je vsak kapital vsota blaga, t. j. menjalnih vrednosti, pa še ni vsaka vsota blaga, menjalnih vrednosti — kapital.

Vsaka vsota menjalnih vrednosti je menjalna vrednost. Vsaka posamezna menjalna vrednost je vsota menjalnih vrednosti. Na primer hiša, ki je vredna 1000 frankov, je menjalna vrednost 1000 frankov. Kos papirja, ki je vreden en centim, je vsota menjalnih vrednosti $^{100}/_{100}$ centimov. Produkti, ki jih lahko med seboj menjamo, so *blago.* Določeno razmerje, v katerem jih menjamo, je njihova *menjalna vrednost,* ali izraženo v denarju, njihova *cena.* Množica teh proizvodov ne more ničesar izpremeniti na njihovi določenosti, da so *blago,* ali da predstavljajo *menjalno vrednost,* ali da imajo gotovo *ceno.* Drevo ostane drevo, če je veliko ali majhno. Če zamenjamo železo v lotih ali centih proti drugim produktom, ali to izpremeni njegov značaj: da je blago, menjalna vrednost? Pač po množini ima blago večjo ali manjšo vrednost, višjo ali nižjo ceno.

Kako torej postane vsota blaga, menjalnih vrednosti — kapital?

Tako, da se vzdržuje in pomnožuje kot samostojna družabna *sila,* t. j. kot sila *enega dela družbe* potom *izmenjave proti neposrednemu, živemu delu.* Eksistenca razreda, ki nima ničesar drugega kot delovno zmožnost, je potreben predpogoj kapitala.

Gospodstvo nakopičenega, preteklega, stvarnega dela nad neposredno, živo delovno silo napravlja šele iz nakopičenega dela kapital.

Kapital ne obstoji v tem, da služi nakopičeno delo žive delovne sile kot sredstvo za novo produkcijo. Obstoji v tem, da je živa delovna sila nakopičenega dela sredstvo za ohranitev in pomnožitev njegove menjalne vrednosti.

Kaj se dogaja v izmenjavi med kapitalom in mezdnim delom?

Delavec dobi pri izmenjavi za svoje delo življenjska sredstva, ali kapitalist dobi pri izmenjavi proti svojim življenjskim sredstvom delovno silo, produktivno delavčevo delavnost, ustvarjajočo silo, s katero delavec ne samo nadomesti ono, kar porabi, temveč *da nakopičenemu delu večjo vrednost, kot jo je imelo poprej.* Delavec dobi od kapitalista nekaj življenjskih sredstev. Za kaj mu služijo ta življenjska sredstva? Za neposredno konsumcijo (porabo). Kakor hitro pa življenjska sredstva konsumiram (porabim), jih neizogibno izgubim; čas, v katerem me ta sredstva ohranijo pri življenju, uporabljam zato, da proizvajam nova življenjska sredstva, da s svojo delovno silo ustvarjam nove vrednosti, ki nadomeste med porabo, med konsumcijo propadajoče vrednosti. Ali prav to reproduktivno (znova proizvajalno, ustvarjajočo) plemenito silo odstopi delavec kapitalu v izmenjavi za prejeta življenjska sredstva. Izgubil jih je torej sam zase.

Vzemimo primer: Zakupnik da svojemu dninarju 5 srebrnih grošev dnevno. Za 5 srebrnih grošev dela ta na zakupnikovem polju ves dan in mu da tako dohodek 10 srgr. Zakupnik ne prejme samo povrnjenih vrednosti, ki jih ima odstopiti dninarju; temveč jih podvoji. 5 srgr., ki jih je dal dninarju, je uporabil, konsumiral na plodovit, produktiven način. Za 5 srgr. je ravno kupil delo in dninarjevo silo, ki ustvarja pridelke dvojne vrednosti in napravi iz 5 srgr. 10 srgr. Dninar pa dobi 5 srgr. za svojo produktivno silo, katere učinek je odstopil zakupniku; teh 5 srgr. izmenja za življenjska sredstva, ki jih hitreje ali počasneje konsumira. 5 srgr. je bilo torej konsumiranih na dvojen način: *reproduktivno* za kapital, kajti izmenjani so bili za delovno silo, ki je ustvarila 10 srgr., in *neproduktivno* za delavca, kajti izmenjal jih je za življenjska sredstva, ki so za vedno izginila in katerih vrednost more zopet prejeti le, če ponovi z zakupnikom isto izmenjavo. *Predpogoj za kapital je mezdno delo in za mezdno delo kapital. Eden od drugega sta vzajemno odvisna, vzajemno se ustvarjata.*

(Dalje prihodnjič.)

Centralni odbor je izdal poziv za polno udeležbo vseh članov na tem občnem zboru. V tem pozivu pravi:

„Težkoče in trpljenje so nas obogatile z novimi izkušnjami. In ta občni zbor mora zbrati vse te izkušnje, ki nam bodo poslužile za nove napore v zaščito naših interesov. Ta občni zbor mora biti istočasno tudi izraz odločne volje za nadaljnjo skupno neumorno akcijo proti brezposelnosti, proti draginji, proti socialno-politični reakciji.“

Zveza nam je poslala s kongresa sledečo resolucijo, da jo priobčimo v listu:

1. Današnji težki položaj privatnih nameščencev je posledica brezobzirnega izkoriščanja od strani delodajalcev potom njihovih gospodarskih organizacij in potom splošne finančne in gospodarske politike; z druge strani je naš položaj posledica razbitosti in neodpornosti strokovnega gibanja sploh, a privatnih nameščencev posebej.

2. Edina pot in edino sredstvo za uspešen boj proti temu izkoriščanju je zedinjenje strokovnega gibanja kot tudi specialno zedinjenje organizacij privatnih nameščencev.

3. Želeč, da se vprašanje zedinjenja premakne z višine načelnih in teoretičnih razlag in da se postavi praktično, predlaga občni zbor organizacijam privatnih nameščencev sledečo podlago za zedinjenje:

a) Namen ujedinjenja je razredni boj;

b) zedinjena zveza mora biti centralizirana, ne izključujoč prehodnih stopenj k centralizaciji;

c) neodvisnost od političnih strank;

d) svoboda agitacije in propagande naziranj o delavskem strokovnem in razrednem boju;

e) popolna disciplina v boju in izvajanju sprejetih sklepov;

f) proporcionalno zastopstvo na kongresu zedinjenja;

g) priprave za kongres zedinjenja potom paritetnih skupnih odborov.

Tudi uradniki privatnih podjetij prihajajo torej do spoznanja, da je edino pravilna pot — razredno-bojevno strokovno zedinjenje, razredni boj vseh ročnih in duševnih delavcev proti kapitalu in reakciji.

Na napačni poti.

V nedeljo se je vršil v Mestnem domu v Ljubljani javni shod enotne železničarske organizacije. Na tem shodu smo slišali poročilo o intervenciji vodstva organizacije pri prometnem ministrstvu v Beogradu. Potem smo čuli o tem, da je ta strokovna organizacija za red in mir v državi, za to, da železnica redno funkcionira, proti štrajku itd. Slišali pa nismo niti besede, niti protesta proti udarcem, ki padajo po vsem delavskem razredu: nov stanovanjski zakon, obdavčenje delavstva, splošna socialno-politična reakcija. O tem je hotel govoriti s. Makuc, ali: policijski komisar mu je odvzel besedo. In nekaterniki iz vodstva enotne železničarske organizacije so se jezili nad tem, da so prisotni zborovalci protestirali proti samovoljnemu nastopu policijskega komisarja!

Že v zadnji številki našega lista smo poklicali v spomin vsem železničarjem, da so se železničarske organizacije ujedinile na podlagi

razrednega boja

in ne na nikaki podlagi državotvornosti. Strokovna organizacija železničarjev Jugoslavije mora biti razredno-bojevna v nasprotju z narodno-socialističnimi in demokratskimi ter kategorijskimi žoltimi ali „državotvornimi“ organizacijami. Kritika s strani žoltih nas ne sme tako spraviti s tira, da postanemo sami žolti. In razredni boj ne sme biti krinka, pod katero bi plavali v objemu z Dežmanom in Blažem Koroščem proti razrednemu boju. Če zahtevajo žolti in policija z njimi vred prst, se jim ne sme ponuditi roke. Zedinjenje ne sme postati novo sredstvo za uspavanje železničarskih množic in za njih odvajanje od vrst razrednobojevnega proletariata, temveč zedinjene razredno-bojevne organizacije morajo priboriti železničarjem in ostalemu delavstvu pravice, ki mu jih danes krade kapital. Tega si pa delavstvo ne bo priborilo, če se bodo voditelji organizacij trkali po prsih: mi smo še za večji red v državi kot Blaž Korošec.

Pa nam bo mogoče kdo dejal: vi ste neodgovorni elementi in nimate pravice do kritike. Ali tak očitek ni na svojem mestu in ne bo preprečil tega, da se strnejo železničarji pod zastavo rezrednega boja. O takih stvareh je treba javno razpravljati in za rešitev vseh vprašanj v strokovnem gibanju je potreben en pogoj: Osvoboditi se je treba birokratskega predsodka o odgovornih in neodgovornih članih strokovnih organizacij in treba je vsaj malo verovati v zdrav razredni nagon še neorganiziranih in v razredno zavest članov. Brez teh pogojev ne gremo v zdravo ujedinjenje, k povzdigi delavskega gibanja, temveč v nova razočaranja in nove razkole.

Teh vrst nisem napisal, da bi koga osebno napadel ali da bi škodoval železničarskemu pokretu, temveč ravno nasprotno za to, da zedinjeni organizaciji koristim in pripomorem k temu, da si bo organizacija izdelala res pravilno razredno-bojevno pot.

Sprevodnik Janez.

Poziv socialistom Naprejeve struje.

Zadnji čas hoče „Naprej“ na vsak način preprečiti, da bi zedinjenje strokovnega gibanja napredovalo. To smo že enkrat pribili, a „Naprej“ seveda na naše ugotovitve ni mogel ničesar odgovoriti.

V zadnji, t. j. v 21. številki hoče zopet zavijati dejstva in s tem zavesti proletariat na napačna pota.

Tako pravi n. pr.:

„Unija slovenskih rudarjev pa, ki je prešla popolnoma nazaj k Čobalu, je izgubila ves vpliv in ga seveda tudi zdaj ni pridobila nazaj, ko se je združila z lažikomunisti . . . Delavstvo ve, da so se združili le lažisocialistični in lažikomunistični generali, da bi še nadalje pomagali Trboveljski premogokopni družbi, to je nemškim, francoskim in drugim internacionalnim kapitalistom.“

Vsak vendar ve, da unija slov. rudarjev sploh ne obstoji več. Drugič ve, da se niso združili nobeni lažigenerali, temveč delavstvo, organizirano v bivši uniji slov. rudarjev in zveze rudarskih delavcev. Delavci, ki so somišljeniki skupine okrog „Delavsko kmečkega lista“, se s tem niso združili niti z oficielnimi, niti z neoficielnimi socialisti, niti z advokatom Korunom, niti s kameleonom Klemenčičem. Oni so ostali to, kar so. Mi smo se borili proti oportunizmu in ministerializmu socialistične stranke že tedaj, ko so nekateri „sodrugi“ okrog „Napreja“ še složno sedeli v eni stranki, za eno mizo s Kristanom in Korunom. In niti najmanjšega povoda nimamo, da bi se danes združili s socialistično stranko, z oficielno kot z neoficielno, ker se z njeno skrajno oportunistično taktiko ne strinjamo.

Ali mi vemo, da je potrebno združenje vsega delavstva v enotnih strokovnih organizacijah, katere bo vodilo delavstvo samo in nihče drugi, v katerih bo odločevala volja večine članov. Strok. organizacije se ne smejo cepiti po političnih strankah, strokovne organizacije morajo voditi vse delavce brez ozira na njih politično pripadnost v razredni boj proti kapitalu. Strokovne organizacije morajo biti osnovna revolucionarna šola socializma. To je stara marksistična resnica, katere pravilnost čutimo posebno danes po vseh prestanih izkušnjah v dobi reakcije.

Enotne strokovne organizacije so danes ključ proletarskega boja proti ofenzivi kapitala. Dokler ne bodo zbrale okrog sebe doslej razcepljene in neorganizirane delavce, toliko časa bo pel po delavskih hrbtih kapitalistični bič.

In „Naprej“ vstaja proti temu. „Naprej“ hoče zavreti pot osvobodilnega proletarskega boja. Komu je to v interesu? Delavstvu je gotovo tako stališče najbolj škodljivo.

Tako pisanje je v interesu — Lovra Klemenčiča, človeka, ki ga je svoječasno komunistični proletariat izločil iz svojih vrst, ker je hotel speljati delavstvo v popolni oportunizem. Je v interesu Klemenčiča, ki se je v zadnjih letih šestkrat prelevil. Zakaj je v njegovem interesu, da dela proti strokovnemu zedinjenju? Ker je z ujedinjenjem strok. organizacij končano njegovo ribarjenje v kalnem, kot je končano s tem slepomišenje vsakih avanturistov in demagogov, ki proletariata ne vodijo k zmagam, ampak ga zavajajo na napačna pota.

Mi vemo, da je pri „Napreju“ nekaj dobrih proletarcev. In zato se na nje obračamo, naj ne bodo slepo orodje človeka, ki je oblezel že vse in končno prišel k uredništvu „Napreja“, da bi mogel pač pod eno firmo uganjati še nadalje svoje krivoproroštvo.

Vprašamo s. Jerama in druge jeseniške kovinarje, pristaše „Napreja“, ki so delali za strok. zedinjenje, ali se strinjajo s tako zločinsko „Naprejevo“ politiko? Ali bodo trpeli očitek, da so z zedinjenjem delali za kranjsko industrijsko družbo, kakor to očita Klemenčič rudarjem, da so se strokovno združili, da pomagajo Trboveljski družbi? Ali bodo trpeli tako zablodo, da Klemenčič na shodih in v „Napreju“ pozivlja rudarje, naj zapustijo enotne strokovne organizacije in stopijo v strokovno sekcijo ene zadruge, ki se slučajno imenuje „skupni dom“? Ali bodo trpeli taka brezvestna demagoška zavajanja?

Če ste zavedni proletarci, če ste socialisti, če ste proti temu, radi česar se borite proti Korunovstvu, potem morate vstati javno proti temu!

Naročajte „Zapiske“!

Čuvajte se demagogov!

„Naprej“ je pod uredništvom Lovra Klemenčiča napisal sledeče:

„Lažisocializem, zmote v delavskih organizacijah, kapitalistični duh in kapitalistično sorodstvo v delavskih organizacijah, to so danes prvi in glavni sovražniki proletariata.“

Mi bi podali k temu le to-le, kar je nekdaj Lenin dejal:

„Jaz se ne bom nikdar utrudil ponavljati, da so demagogi najhujši sovražniki delavskega razreda. Prav zato najhujši, ker vzbujajo najslabše inštinkte množice, ker zaostali delavci nimajo nobenega očesa za te sovražnike, ki nastopajo kot njihovi prijatelji. Najhujši, ker v času omahovanja in notranjega razpada, v času, ko naše gibanje šele zadobiva en izraz, ni nič lažjega, kot demagoško zapeljati množico, ki se da potem prepričati o svoji zmoti le z najtežjimi izkušnjami.“

In demagog je tudi tisti, ki pod krinko socialističnih fraz v „Napreju“ dela ne proti Korunovim „oficielnim“ socialistom, temveč proti onim, ki kažejo proletariatu pravilno pot na podlagi političnega znanja in revolucionarne izkušnje.

Smrt s. Fakina.

Kdor hoče poznati zgodovino najnovejše dobe, ta naj študira usodo enega industrijskega kraja, polno proletarskih junakov in mislecev.

Trbovlje, proletarsko središče siromašne Slovenije, niso bile še nikdar tako velike kot na dan 1. junija. O rudarjih, ki prebivajo v Trbovljah in kopljejo noč in dan pod zemljo bogastvo — za druge, je poročalo „nacionalno“ časopisje, da so brezdomovinci, da ne ljubijo zlate domovine, Pašiča, Pribičeviča in Orjune.

In „nacionalni junaki“ iz vseh salonov in barov Slovenije so se podali z revolverji, bombami in ročnimi granatami, da še ob svežem spominu na proletarski 1. maj nadenejo rdečim proletarskim Trbovljam „nacionalno“ barvo, da iztrebijo „mrčes“, kot so njihova glasila v teh dnevih imenovala delavstvo.

In izpolnili so zapoved, dano v razkošno razsvetljeni ljubljanski kazini. Z repetirkami in ročnimi granatami v rokah so vizitirali delavce, jih suvali, terorizirali.

Štiri so zvezali in jih gnali pred seboj, gredoč pa z revolverji, noži in sekirami razganjali ljudi.

Na trgu stoji „nacionalni“ govorniški oder. Na odru govori „nacionalni“ junak v črni uniformi o ujedinjenju in bratstvu. Pod tem odrom pa sede štirje ujeti delavci — „talci“. Med njimi Fakin, ki ima z močnim in dolgim jermenom roke na hrbtu tako trdo zvezane, da so počrnele. Govornik pravi na odru in zamahne z omadeževano, zločinsko roko: „In mi Orjunaši bomo branili jugoslovansko svobodo!“ Zvezani Fakin pa pravi: „Zrahljajte mi vezi, ali pa me ustrelite, da ne bom več trpel“ — „Hudič, le počakaj!“ — in „branilec jugoslovanske svobode“ mu stisne jermena še bolj. Govornik govori dalje: „In solnce svobode prinašamo narodu mi!“ Zvezani Fakin pa prosi: „Popravite mi malo lase, ker mi je vroče.“ Pa pristopi Orjunaš ter ga klofutne za ušesa. Mladi proletarec zagodrnja. Zravna se postava visokega dalmatinskega orjunaša, ogorčenega, da si drzne kdo pod svobodnim solncem Orjune godrnjati, ter sune z vso silo zvezanega Fakina s čevljem v glavo, da se zvrne vznak. Govornik na odru pa končuje: „Bratje, po načelih Orjune bomo osrečili naš narod.“

„Kam naj damo tega človeka?“ „Najbolje ga takoj ustrelit!“ — „Ne! S seboj ga vzamemo v vlak, bo tam dobil svoje plačilo.“ Pristopi Orjunka narodna dama, narodnega srca in reče: „Kaj ga boste sedaj vlačili? Drugega ne zasluži, kot da bi jermena rezali s hudiča.“ „Bratje“ pogovarjajo njeno orjunsko srce: „Bo že dobil plačilo.“

Med smehom dvignejo jetnika in ga suvaje potisnejo naprej. Začujejo se klici: „Ljubljana — h Križancu — Zagreb za menoj!“ In postava zagrebškega orjunca Andjelinoviča gre na čelu tolpe.

Na senčnem vrtu gostilne Križanec leži zvezan jetnik. Poleg pri mizi sedita in kosita dva Orjunaša, ki ga stražita. Dobro jima tekne. Jetnik pa z zadušenim glasom prosi fanta, ki streže morilcem, za kozarec vode . . . In Orjunci so mu pomočili glavo v vrelo juho.

Prišlo je več Orjunašev in ga odvezalo. Šest Orjunašev ga prime in potiska pred seboj. Izginejo z vrta, Fakin za vedno . . .

Po ozki poti proti kamnolomu stopajo trije ljudje. Dva „narodna junaka“ v uniformah in rudar s. Fakin. Na levi se odpre globel občinskega kamnoloma, za hrbtom se skrijejo hiše, na desni zakriva leseni plot pogled na vas, na ljudi, na življenje. Tam spredaj izginja pot v skrivnostni gozd. Tam, kjer se neha plot in se začenja gozd, obstanejo vsi trije.

Dva strela skozi čelo in ob plotu se sesede truplo s. Fakina, od čela trpi na zateče curek tople človeške krvi . . . In še mrtvega teptajo z nogami.

Po potu navzdol pa stopata dva „narodna junaka“, eden velik, drugi manjši. „Zdaj je dobro, samo da je mrtev“. Mislila sta, da jih ni nihče videl. — Pozneje sta izstopila iz vlaka pri postaji Krško . . .

V Križančevi gostilni vlada „narodno veselje in navdušenost“ pri vinu. Morilci v „narodnih“ uniformah triumfirajo . . .

Plat zvona naznanja, da so Orjunaši zažgali Rudarski dom . . .

Ljubljanskemu „Jutru“ so pa poslali „junaki“ poročilo: komunističen atentat na Orjuno v Trbovljah . . .

Naš list ni mogel iziti. Vest o atentatu in grozodejstvih Orjune v Trbovljah pa je prinesel drugi časopis.

Pod vtisom te vesti je pa izjavil pokrajinski odbor pod načelstvom Kranjca v „Jutru“: „Komunisti so ubili Fakina.“ Kranjec pa dobro ve, da je njega prosil s. Fakin za življenje . . .

Ko so nemški bratje jugoslovanske Orjune zavratno umorili s. Liebknechta in Luxemburgovo, so napravili poročilo: „Liebknecht na begu ustreljen,“ — „Roza Luxemburg od množice linčana.“

Nemški kot jugoslovanski fašistovski morilci so se dali fotografirati. Vriskali so. Mili so si roke. Njim se ne more ničesar zgoditi.

Oblast je aretirala le brata sodruga Fakina.

Dobri časi so za morilce.

Doklej še?!

(Ponatis po nezaplenjenem „Slovencu“ in „Borbi“ z dne 14. junija 1924.)

Internacionalni pregled.

Kongresi sovjetov.

Začetkom maja sta se vršila v Moskvi kongres ruskih sovjetov (deželni) in kongres sovjetske socialistične unije (državni, t. j. zveze vseh sovjetskih republik). Zasedanja teh kongresov bi se dalo primerjati z našimi zasedanji deželnih, oziroma državnih zborov. Ta zasedanja vzbudijo v svetu vedno veliko zanimanje, ker dajo sliko ruske politike in ruskega gospodarstva. Na njih poročajo sovjetski komisarji in predsednik republike, vsak o svojem resortu. Tako smo slišali tudi to pot zelo važne izjave, med drugimi tudi izjave s. Rikova in s. Čičerina o internacionalnem položaju Sovjetske unije in o njenem razmerju do posameznih drugih držav.

Po poročilu Rikova se je Sov. unija gospodarsko zelo dobro utrdila in to dejstvo je zelo ugodno vplivalo tudi na utrditev njene nacionalne politike in internacionalne politike sploh. Kajpada mora Rikov takoj pripomniti, da spravljajo zastarele metode diplomacije zapadne buržuazije svetovni mir vedno v nove nevarnosti. Dalje pravi, da Sov. unija svojega principielnega stališča z ozirom na caristične dolgove ni izpremenila. Pripravljena pa je vedno tudi na kak kompromis, ki lahko prinese mnogo koristi nji in državi, ki ga sklene z njo. Mi smo pripravljeni na nekatere žrtve — pravi Rikov — če nam te žrtve lahko dajo gotove ugodnosti. Sov. unija je pripravljena tudi predloge Zedinjenih držav (Amerika) pazljivo študirati, če jih bodo le-te predložile. Anglija misli, da bo z zavlačevanjem sklenitve nove pogodbe izsilila iz Sov. unije večjo popustljivost. To pa se ne bo zgodilo. Tudi Francija dela težkoče in zahteva plačilo carističnih dolgov. Sov. unija je pripravljena o njenih zahtevah razpravljati, toda istočasno pa bo stavila tudi ona svoje protizahteve. V zadnjem času izgleda, da se je približal čas rešitve zadev s Francijo. Z Italijo je zbližanje zelo napredovalo. V gospodarskih zadevah se je tudi s Poljsko doseglo precejšnje zbližanje, toda nekateri poljski reakcionarni krogi motijo to delo z različnimi intrigami. Rumunija pa je pokazala s svojim nastopom v Rigi, da je njeno razmerje do Sov. unije agresivno sovražno.

Čičerin očita Angliji, da igra ona glavno vlogo v vstvarjanju splošne sovražne atmosfere proti Sov. uniji. Čičerin želi, da bi dejanja Anglije bolje odgovarjala trditvam Chamberlaina, da Anglija noče ustvariti Sov. uniji sovražne fronte.

Chamberlain pravi — pripominja Čičerin — da je vspostavitev normalnih razmer s Sov. unijo nemogoče, dokler ona nadaljuje s svojo propagando. Jaz lahko svojo izjavo, ki sem jo dal Curzonu v Lausanni ponovim: Sov. unija jemlje vse nase, kar sledi iz internacionalnih obvez. Če Anglija lahko pokaže na kake zlorabe diplomatičnih pravic sovjetskih zastopstev, bo sovjetska vlada vse potrebno ukrenila. Toda če pa se izjavlja, da mora v Sov. uniji prenehati vsa propaganda, potem je to ravno tisto, kakor če bi se zahtevalo, da naj komunistična stranka preneha biti komunistična. Treba je torej najti modus vivendi (način življenja) med Sov. unijo in inozemstvom. Če vidi Chamberlain v obstoju Sov. unije vzrok labilnega (gibljivega) položaja Evrope, potem je on sam kriv tega, ker ne poskuša vstvariti kompromisa s Sov. unijo, ki bi v pošteni meri zmanjšal to labilnost.

Zanimivo je, kaj je bila glavna točka na programu teh sovjetskih zasedanj: Zdravstvo! Kdaj pa je v naših parlamentih zdravstvo na dnevnem redu? Sklenilo se je med drugim, da je treba skrbeti tudi za to, da pridejo tudi bolni kmetje v kopališča in na oddih. Za sedaj sicer samo dva, tri tisoč, toda prvi korak je tudi napravljen.

Kot prva točka pa se je obravnavala pristopitev dosedaj samostojnih republik Turkmenistana in Usbekistana k sovjetski socialistični uniji. Ta priključitev je seveda popolnoma prostovoljna. Obe republiki, kakor sploh vsaka republika SSR, lahko izstopi iz državne zveze kadarkoli se ji poljubi.

Industrija prav dobro napreduje in Kalinin pravi, da kmalu ne bo vedela kam s tolikimi naročili.

Komisar za vojne zadeve Frunze je poročal o rdeči armadi. SSSR je zmanjšala armado s 5,500.000 mož na 562.000. A kapitalistične države ne marajo zmanjšati svojih armad, temveč jih večajo. Angleški imperialisti kujejo sovražne načrte proti Sov. uniji. Izrabiti hočejo predvsem baltske države, Poljsko in Rumunijo. Sov. unija se mora zavarovati proti vsem napadom. Njena armada je dobra. Rdeča mornarica in vojno zrakoplovstvo napredujeta. Treba je izpopolniti vojno industrijo.

Ljudski komisar za finančne zadeve Sokolnikov je predložil proračun za gospodarsko leto 1924/25 v višini 2558 milijonov zlatih rubljev. Proračun sovjetskih republik je brez deficita in se opira na stabilno valuto, ki ima podlago v zlatu. Davek kmetom se zniža za sto milijonov zlatih rubljev. Delavstvu v državni industriji se bodo lahko zvišale ponovno plače.

Kongres je enoglasno odobril proračun in finančno politiko vlade.

21. maja je bil končan kongres unije sovjetskih republik. Izvoljen je bil nov centralni izvrševalni odbor, ki obstoji iz dveh teles: zveznega in narodnostnega sveta.

Zvezni svet obstoji iz zastopnikov posameznih republik v razmerju napram številu prebivalcev. Šteje 450 članov, od katerih odpade na rusko sov. socialistično republiko 300 zastopnikov, na ukrajinsko 75, na belorusko 13, na transkavkaško federacijo 30, na turkestansko 4, na uzbeško 16 zastopnikov. Razen tega pripada temu zveznemu svetu 10 ljudskih komisarjev in diplomatična zastopnika v Berlinu in Londonu.

V narodni svet pa odpošlje vsaka zvezna in avtonomna republika po pet zastopnikov in vsako avtonomno okrožje po enega zastopnika. Vseh članov narodnostnega sveta je 131.

Celokupni centralni izvrševalni odbor tvori torej 832 članov in namestnikov (namestnikov je 199 v zveznem svetu in 52 v narodnostnem svetu). Od teh 832 članov je bilo izvoljenih 686 komunistov in 146 nadstrankarskih. Sovjetski kongres je izpolnil ustavo še v toliko, da ima centralni izvrševalni odbor šest predsednikov, to je za vsako zvezno republiko po eden.

V centralni izvrševalni odbor so bili izvoljeni med drugimi sledeči sodrugi: Rikov, Kamenjev, Kalinin, Stalin, Zinovjev, Trocki, Frunze, Tomski, Buharin i. dr. Predsedniki so: Kalinin (Rusija), Petrovskij (Ukrajina), Cervjakov (Bela Rusija), Muzabekov (Kavkaz), Codzajev (Uzbekistan), Ajtakov (Turkmenija).

Sovjetski kongres je končno najodločneje protestiral proti divjaštvom bolgarske Cankovove vlade in izjavil, da ruski delavci in kmetje ne bodo pozabili maščevati žrtev bolgarskega delovnega ljudstva.

Meščansko časopisje je presenečeno nad tem sovjetskim kongresom, ki je pokazal, kako silno in hitro napreduje unija sov. republik in da je sov. vlada edina stalna vlada na svetu, ker se naslanja na zaupanje in voljo delavskih in kmečkih množic. Sov. unija napreduje kot republika, zgrajena na podlagi svobodne federacije delavskih in kmečkih republik.

Amerika tirja „zaveznike“.

Sev. ameriške države so poslale Franciji, Italiji, Belgiji, Grčiji, Litavski, Rumuniji, Jugoslaviji, Čehoslovaški itd. noto, v kateri v „prijateljskem“ tonu zahtevajo, da čim prej povrnejo svoje dolgove Ameriki. Posedine države dolgujejo Ameriki:

Francija	4.137,224.354	dolarjev
Italija	2.097,347.121	„
Belgija	471,823.713	„
Poljska	178,559.999	„
Čehoslovaška . .	165,528.439	„
Jugoslavija	64,139.050	„
Rumunija	45,605.447	„
Estonska	17,488.685	„
Grčija	17,250.000	„
Letska	6,389.092	„

Amerikanski imperialisti hočejo s temi zahtevami pritisniti k zidu zlasti francoski imperializem in od njega odvisne državice kot Jugoslavijo in druge.

Dopisi iz del.-km. Slovenije

Litija. Prosim, sod. urednik, dovolite mi malo prostora v našem Delavsko-kmečkem listu, da napišem par vrstic, o prvomajski proslavi in našem dičnem socialpatriotizmu.

Majska proslava je bila pri nas zelo klaverna in žalostna. 1. majski odbor so tvorili sami dični socialpatrioti in narodni socialci ala Gajšek in Bizjak et komp. Ponudbo od delavske levice za skupno proslavo 1. maja so kar odkrito odbili, češ, saj smo se združili z „bratstvom“ in narodnimi socialci, saj za nami je vse delavstvo. Zatorej jih je delavstvo obsodilo in ni šlo na proslavo; okrog 60 jih je korakalo v sprevodu in še ti večinoma pristaši od delavske levice. Ob pol deseti uri dopoldan je bil shod v gostilni gospoda Oblak. Dvignil se je g. Luka, pozdravil navzočega g. vladnega komisarja in zborovalce in otvoril shod, imenoval se za predsednika shoda in za zapisnikarja pa g. F. Kralja in nato podal besedo g. Tokanu, socialističnemu referentu iz Ljubljane. Vstal je gospod Tokan, pozdravil vse navzoče in začel: „Slavno občinstvo, dragi prijatelji in prijateljice! Namen imam obrazložiti razvoj 1. majnika in pomen praznovanja 1. majnika.“ Eto Vam par cvetk iz njegovega govora. Mi smo pripravljeni sodelovati v vsaki vladi, pod vsako vladavino, za interese ljudstva. Dalje je izjavil: socialna revolucija in upostava delavsko-kmečke vlade je pri nas nemogoča, kakor pri nas ne cvete pomaranča in v Dubrovniku ne krompir. Višek njegove „socialistične“ modrosti je pa dosegel, ko je izjavil: Bivšo komunistično stranko Jugoslavije so v Srbiji volili sami hajduki, čadahi, vstaši, komiti in drugi pustolovci, ki so zahtevali nazaj kraljevino v Črni gori in združitev Makedonije. Ko jim to KSJ ni mogla tega storiti, so jo ti elementi zapustili in zato je propadla tako slavna KSJ. Mi socialisti, zvesti socialističnim načelom in nazorom, pa imamo bodočnost med maso delovnega ljudstva. Leta 1920 je imela naša stranka 10 poslancev v skupščini, letos pa nobenega, temu je kriv večni razdor v stranki in vedno naraščanje nezadovoljnežev, sedaj pa je naša stranka izključila in se znebila takih elementov, zato pa ima bodočnost med delovnim ljudstvom. G. Tokan ni povedal tega, da onih nezadavoljnežev ni bilo treba izključevati, ker so sami zapustili soc. vrste. Kar se pa tiče vaše bodočnosti med maso, ste pa že sami videli, kako malo imate vpliva med delavstvom v Litiji in tako tudi povsod po celem svetu. Niti enega aplavza ni žel g. Tokan za svoj en in pol uren govor, temveč čulo se je godrnjanje med zborovalci, zato je kar končal svoj govor z klicem: „Živel 1. maj“, na kar je delavstvo tudi klicalo 1. maju. G. Tokan ni upal niti enkrat reči „sodrugi in sodružice“, temveč vedno je rekel „slavno občinstvo“. Nato se je zopet dvignil g. Luka in zaključil shod, ne da bi rekel, kdo želi še besedo, kajti mislili so še govoriti omladinci iz Zagorja, nakar je še pozival navzoče, če hočejo iti na shod v Šmartno, kar so vsi rekli, da ne gredo poslušat takih čenč g. Tokana.

G. Gajšku pa povemo, da tudi s tem ne bo nas uničil, če noče sprejemati članov v društvo „Svoboda“, kajti še med vašimi pristaši se čujejo glasovi, da mora biti izvoljen drug odbor.

Da ne boste mislili g. Tokan, da sem prišel šele sedaj do sape, vam povem, da sem bil doslej po 1. maju v Litijskem zaporu. Zagorski mlad rudar.

Črna. Delavstvo se drami, spoznalo je demagogijo Bernota in obračunalo z njo. Upamo, da kmalu spozna tudi oficielne ali Kerunovce ter krene na edino pravo pot, po kateri je mogoče priti do zmage. Danes si našega lista še večina ne upa čitati radi denunciantov, prepričani pa smo, da brez hrabrosti in poguma ni uspeha in da bo tudi masa to kmalu spoznala.

Na praznik dela se je manifestacije udeležilo pri nas krog 1000 oseb. Reformisti so bili dokaj strpljivi in celo referent s. Svetek ni omenil o nas drugega, kot da nismo na pravi poti. Letošnja nenavadno obilna udeležba pa je tudi raznim ovšičkom glasan spomin radi njihovega zavajanja na napačne ideje. Kakor bela vrana pa je bila ta dan hiša nekega gostilničarja brez okraskov! Ni nam sicer to grenilo našega razpoloženja, celo hvaležni smo takšnim, ki nam hočejo pokazati svoje pravo nezakrinkano lice, naj pa se tudi ne jeze, če se jim prične eksistenca krhati. Cesta ne vodi samo do, ampak tudi preko njih!

Ljubljana. Pollakova tovarna. — Odkar smo se delavci sporazumeli, da je treba napraviti konec razcepu strok. gibanja in povzdigniti eno razredno-bojevno strokovno organizacijo, hitro napreduje povzdiga del. strokovne organizacije v tovarni. Tudi delavci, ki so 8. februarja volili SLS, pristopajo v enotno organizacijo. To pa ni všeč nekaterim prenapetim priganjačem SLS. Odkrito se ne upajo nastopiti proti enotni strok. organizaciji, pa so si izmislili sledeč „špas“. Po tovarni so nabili listke s sledečo vsebino: „V nedeljo 24. maja se bo ob 9. uri zjutraj brala sv. maša na Rožniku za delavstvo tovarne C. Pollak d. d. v Ljubljani. K obilni udeležbi vabljeni vsi tovarniški uslužbenci.“ Brez podpisa. Nato so pa hoteli zbirati še denar za to sv. mašo. In res so zbrali 5 Din. Oni nas torej hočejo odvrniti od enotne razredno-bojevne strok. organizacije na ta način. Pa ne bo šlo. Kdor gre k maši, naj gre in moli za zveličanje. Ali svoje pravice in svoj kos kruha si bomo priborili ne z zbiranjem prispevkov za mašo, temveč le s tem, da bomo utrdili svojo strokovno organizacijo.

Brežice. Agrarna reforma. Kot piše dopisnik „Jutra“, so dobili pred petimi leti najrevnejši (?) bajtarji majhne dele njiv in travnikov grofa Attemsa v najem. Dopisnik se čudi, da je bila sedaj samemu grofu Attemsu poverjena naloga, razdeliti proti odkupnini (to se pravi: prodati) omenjene njive in travnike. Grof Attems zahteva visoko odkupnino. Dopisnik je namreč pričakoval lepega dne odloka iz Beograda, da je zemlja proti mali odškodnini (to se tudi pravi: prodati) last dotičnih najemnikov. „Jutro“ se hoče delati neumnega in prikriti to, da so demokrati sami izigrali agrarno reformo. Kapitalist še sebe nikdar ni razlaščeval. Pričakovali ste razlastilnega odloka iz Beograda! Ali vrana ne izkljuje vrani oči? Res pa je, kot pišete, da se ne izplača pisati (posebno v „Jutru“ ne), ker nič ne pomaga. Tako meščanske in veleposestniške „narodne“ stranke vračajo vsa veleposestva nazaj „narodnim“ in tujim magnatom. Kmetje bomo dobili zemljo, ki nam pripada, če bomo prenehali biti privesek gospode in bomo nastopili skupaj z delavci za dosego svojih pravic. Revni kmet.

Ljubljančani!

Po sklepu zaupniške konference saveza kovinarskih delavcev na Jesenicah se vrši 31. tega meseca zjutraj skupni

izlet

na Završnico z godbo.

Načrt izleta je sledeč:

Dne 31. maja točno ob 7. uri zjutraj je odhod jeseniških izletnikov od zbirališča pred Delavskim domom. V Mostah pri Žirovnici se pridružijo izletu sodrugi iz Ljubljane in iz Lesc. Ti pridejo z vlakom, ki odhaja iz Ljubljane ob 6·40 uri in pride v Žirovnico ob 8·45. Nato gre izlet na Završnico.

Po možnosti naj se ss. izletniki preskrbe z mrzlimi jedili in steklenicami.

V slučaju, da želijo iti sodrugi drug dan na Peričnik ali Vintgar, bo šlo tudi tja nekaj jeseniških sodrugov. V slučaju slabega vremena dne 31. t. m. se izlet preloži na nedeljo 7. junija.

S sodružnim pozdravom!

Za izletniški odbor kovinarske podružnice na Jesenicah:

Fr. Ravnik **Malenšek.**

Ker se je za izlet oglasilo že precej sodrugov, bomo dobili najbrže polovično vožnjo.

Ljubljanski sodrugi, udeležite se polnoštevilno izleta!

Listnica uredništva.

Članek Fil. Ur. o rudarskem pravilniku je moral radi preobilega gradiva iz te številke izostati in pride prihodnjič na vrsto.

Izdajatelj in lastnik: Konzorcij v Ljubljani.
Odgovorni urednik Josip Pezdir, sedlar.
Tiskarna, Josip Pavliček Kočevje.